

Nr 147.

Av herr **Lindblad, Ernst**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ang. ändring i vissa delar av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition, nr 184, till innevarande riksdag med förslag till vissa ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring föreslås ändring av sagda lags 5 § sista stycket, vilken ändring innebär upphävande av Konungen nu tillkommande rätt att pröva, huruvida och under vilka villkor personer, vilka pension är tillförsäkrad på grund av enskild tjänst eller genom försäkring i pensionsinrättning eller livränteanstalt, må fritagas från avgiftsplikt enligt nämnda lag.

Någon befrielse från erläggande av avgift till folkförsäkringen annat än för statstjänare skulle sålunda enligt Kungl. Maj:ts förslag ej längre kunna förekomma.

Ålderdomsförsäkringskommittén, som utarbetat grunderna för och förslag till lag om allmän pensionsförsäkring, var av den uppfattning, att befrielse från avgiftsplikt enligt lagen under vissa villkor borde kunna lämnas personer, som på grund av allmän anställning eller enskild tjänst eller såsom medlemmar av pensionsinrättning eller livränteanstalt tillförsäkras pension, och motiverar denna sin ståndpunkt med »att det befunnits varken ändamålsenligt eller nödigt att betunga försäkringen eller sådana personer själva med avgifter till pensionsförsäkringen».

På annat ställe skriver ålderdomsförsäkringskommittén: »Det är, såsom redan nya arbetareförsäkringskommittén i sitt betänkande erinrat, tydligt, att om den säkerhet i ekonomiskt hänseende, vars vinnande är det egentliga ändamålet med försäkringen, redan på annat sätt är någon beredd, ej vidare skäl äro förhanden att inbegripa sådan person under försäkringen.»

Redan vid 1913 års riksdag framställdes i två särskilda motioner (nr 283 och 290 i andra kammaren) yrkande att befrielse från att erlägga pensionsavgift icke måtte medgivas de i 5 paragrafens andra och tredje stycke omförmälda personer. Särskilda utskottet, som hade att behandla dessa motioner, avstyrkte emellertid detta yrkande i huvudsak av det skäl, att för pensionering av dessa personer redan vore i annan ordning sörjt. Riksdagen beslöt ock i enlighet med utskottets hemställan att avslå motionerna i denna del.

I den omständigheten, att pension enligt den då för riksdagen framlagda propositionen ej skulle tillkomma den, som ägde förmögenhet till värde av minst 6,000 kronor, hade motionärerna ett skäl för sitt yrkande, i det att under sådant förhållande folkförsäkringens ekonomi skulle vinna på att avgiftsbefrielse ej lämnades till grupper av personer, av vilka sannolikt många på grund av uppnådd förmögenhetsgräns ej skulle betunga försäkringen med rätt till pension. Då emellertid riksdagen ur lagen uteslöt nämnda inskränkning i skyldigheten att utbetala pension och sålunda pension motsvarande inbetalda avgifter skulle tillkomma alla utan hänsyn till innehavd förmögenhet, förföll därmed anförda skäl för motionärernas förslag.

I ovan anförda motiv för lämnande av avgiftsbefrielse, i och för sig starkt vägande, torde emellertid ej tillräckligt hava betonats, att en befrielse från avgiftsplikt enligt lagen om allmän pensionsförsäkring i avsevärd grad verkar understödande och befordrande på en på enskilt initiativ tillkommen verksamhet, som avser att bereda vissa grupper av samhällsmedlemmar en fullständigare och efter dessa gruppers behov mera lämpad och därför värdefullare pensionering än den allmänna pensionsförsäkringen kan åstadkomma.

Då den allmänna pensionsförsäkringen, som måste inskränka sig till att fylla de lägsta inkomsttagarnas pensioneringsbehov, ej kan lösa de högre löntagarnes pensionsfråga, är det ur samhällets synpunkt önskvärt, att en sådan enskild verksamhet vinner utbredning och att den erhåller statens understöd genom befrielse från erläggande av avgift till folkförsäkringen, för så vitt trygghet förefinnes, att de personer, som innefattas i densamma, ej kunna komma i sämre ställning än de, åt vilka staten genom den allmänna pensionsförsäkringen velat lämna ekonomiskt skydd, och böra statsmakterna sålunda låta sig angeläget vara att välvilligt beakta en sådan samhällsnyttig verksamhet och icke utan tvingande skäl vidtaga åtgärder, som kunna försvåra densamma.

Visserligen kommer en sådan verksamhet oftast att avse personer,

för vilka den nuvarande högsta avgiften till den allmänna pensionsförsäkringen kan betraktas som en relativt obetydlig utgift, men måste man å andra sidan taga i betraktande, att kungl. pensionsstyrelsen i skrivelse till Konungen den 21 januari d. å. uppställer som sitt program en framtida höjning av avgifterna, ett program, till vilket statsrådet och chefen för civildepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet anslutit sig. Beträffande denna framtida höjning av avgifterna bör framhållas, att på samma gång den ej kan bli tillräcklig för åstadkommande av en fullständig pensionering för stora grupper av samhällsmedlemmar, kommer densamma att verka *starkt hindrande* på enskilda strävanden att införa en god pensionsordning för sådana grupper av personer, om ej dessa fritagas från avgiftsplikt.

För att tillförsäkra de personer, som enligt stadgandet i tredje stycket av 5 § i sagda lag erhålla befrielse från avgiftsplikt, samma ekonomiska fördelar och trygghet, som pensionsförsäkringslagen erbjuder, har pensionsstyrelsen i skrivelse till Konungen den 11 mars 1914 föreslagit vissa huvudgrunder för prövning av ansökningar om avgiftsbefrielse, och har Konungen i huvudsaklig överensstämmelse med dessa grunder hittills medgivit befrielse från avgiftsplikt för medlemmar i ett flertal pensionsinrättningar, omfattande cirka 30,000 personer.

Såsom skäl för sitt yrkande att ur pensionsförsäkringslagen utsluta tredje stycket av 5 § anför pensionsstyrelsen i sin skrivelse till Konungen den 21 januari 1918 dels att, »det är för pensionsstyrelsen förenat med svårigheter att vid avgiftspåföringen hålla reda på, vilka personer jämlikt 5 § äro undantagna från avgiftsplikt», dels att »fara är förhanden att, om undantag från avgiftsplikt allt jämt medgives, hela folkförsäkringen kommer att söndersplittras».

Beträffande det först angivna skälet bör framhållas, att frågan om befrielse från meromnämnda avgiftsplikt är alltför betydelsefull för att man utan tvingande skäl skall å densamma anlägga synpunkter, som ej ta hänsyn till sakens nytta för samhället och den enskilde.

Det förefaller som om pensionsstyrelsen grundat sina erfarenheter angående de uppkomna svårigheterna på en allt för kort observationstid, och torde för övrigt kunna förutsättas, att dessa svårigheter skulle minskas, ifall pensionsstyrelsens önskemål, att avgiftspåföringen överflyttas till andra myndigheter än taxeringsmyndigheter, blir förverkligat och de pensionsinrättningar, vilkas medlemmar erhålla avgiftsbefrielse, åläggas tillhandahålla nämnda myndigheter alla de uppgifter, som de äro i behov av för att på bekvämaste sätt vid avgiftspåföringen iakttaga befrielsen i fråga.

Även bör framhållas, att en uteslutning ur pensionsförsäkringen av vissa grupper av personer givetvis innebär en minskning i arbetet för de myndigheter, som handhava själva uppbörden av avgifterna, ävensom för pensionsstyrelsen, i det att den befrias från registrerings- och beräkningsarbeten m. m. för samma personer och prövning av invaliditetsfall, på grund av vilka dessa göra anspråk på pension.

Pensionsstyrelsens andra skäl, nämligen att pensionsförsäkringen skulle splittras om allt flera personer undantoges från pensionsförsäkringen, möter givetvis den invändningen, att ett uteslutande ur pensionsförsäkringen av samhällsmedlemmar, som genom uteslutningen finge sina pensionsförhållanden bättre ordnade än eljest, är något som ur statens synpunkt är önskvärt och sålunda en »splittring», mot vilken från dess sida ej bör resas motstånd.

Det bör därvid uppmärksammas, att varken den allmänna pensionsförsäkringens ekonomi, ej heller de i densamma inneslutna pensionsförsäkrades förmåner på något sätt bliva lidande av en sådan uteslutning ur den allmänna pensionsförsäkringen, då de avgifter, som de uteslutna skulle hava erlagt, skulle betingat på försäkringstekniskt sätt beräknad pensionsrätt.

Pensionsstyrelsen anger en utväg för pensionsinrättningar att lösa frågan på ett annat sätt än genom att söka utesluta sina medlemmar från den allmänna pensionsförsäkringen, nämligen att minska avgifterna till pensionsinrättningen med samma belopp, med vilka avgifterna till den allmänna pensionsförsäkringen utgå, mot att pensionsförmånerna nedsättas i motsvarande grad.

Mot ett sådant förfarande kan invändas, att den del av den fullständigare pensionsförsäkringen, som sålunda skulle utbrytas och erhållas genom den allmänna pensionsförsäkringen, i de allra flesta fall ej kommer att gälla på villkor beträffande pensionsålder m. m., som äro bestämmande för den övriga pensionsförsäkringen och som äro uppgjorda just med hänsyn till vederbörande pensionsförsäkrades särskilda förhållanden.

Det kan icke ligga i den enskildes intresse att hava sin pensionsförsäkring uppdelad i två delar, exempelvis med olika pensionsåldrar och den ena avseende blott egen pension, den andra innefattande även familjepension. För övrigt torde en sådan uppdelning av pensionsförsäkringen medföra både kostbart arbete och tekniska besvärligheter.

Såsom slutomdöme om pensionsstyrelsens förslag bör uttalas, att den klyvning av den fullständigare pensionsförsäkringen, som förslaget innebär, är ur den pensionsförsäkrades synpunkt ingalunda önskvärd,

och att det dessutom försvårar enskilda strävanden att skapa förbättrade pensionsförhållanden för stora samhällsgrupper i vårt land, därigenom att dessa strävanden lämnas utan det stöd, som en avgiftsbefrielse förvisso innebär, men som pensionsstyrelsens förslag däremot icke kan skänka.

Med anledning av vad jag ovan anført, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts i berörda proposition framlagda förslag om ändring av 5 § i lagen om allmän pensionsförsäkring.

Stockholm den 3 april 1918.

Ernst Lindblad.
